

A KÖRNYEZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ŐRE

Az alapvető jogok biztosának egyik helyetteseként dr. Bándi Gyula látja el a jövő nemzedékek szószólójának feladatait 2017 februárja óta. A környezetjog hazai szaktekintélyeként ismert professzort eddigi tapasztalatairól, a beérkezett panaszok típusairól és szószólóként elérendő céljairól kérdeztük.

SZERZŐ: DORÓ VIKTÓRIA

Milyen feladatai vannak a jövő nemzedékek szószólójának?

Az eseti megkeresésekből érkezik a legtöbb az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához (AJBH). Ezeknek a száma 8000 felett van éves szinten, de közülük a jövő nemzedékek szószólójához ténylegesen 320–350 tartozik. Ezeknél az egyedi panaszoknál a közigazgatási jog megsértéséről van szó, amikor nem megfelelően jártak el. Ilyenkor kivizsgáljuk az esetet, és válaszolunk a megkeresésre, ha pedig ez indokolt, felszólítást küldünk – a panasztól függően – a hatóságoknak, ön-

kormányzatoknak vagy a minisztériumoknak. Az AJBH-nak azokban az esetekben nincs hatásköre, amikor egy ügyben bírósági eljárás van folyamatban, vagy egyáltalában nem éltek a jogorvoslat lehetőségével. Tehát csak lezárt közigazgatási ügyekben fordulhatnak hozzánk az állampolgárok.

További feladatunk a jogszabálytervezetek és környezetvédelmi tervek véleményezése – már amikor megküldik azokat. Általában nagyon szűk határidőt kapunk erre. Például a legutóbbi hulladéktörvény-módosítás pénteken érkezett meg azal, hogy hétfőig válaszoljunk. Megtettük, de ilyenkor mindig

felhívjuk a figyelmet, hogy az idő rövidségére tekintettel ezen válasz nem teljes – hogyan is lehetne az –, és fenntartjuk a jogot a későbbi felszólalásra.

A jogszabálytervezetekkel kapcsolatban emellett felszólalhatunk parlamenti bizottságokban, amint tettem azt a vízügyi szabályozás módosítása kapcsán, vagy mi magunk is javasolhatunk jogalkotást. Most épp egy ilyen javaslatvételi eljárás van folyamatban. November 8-án tartottunk szakmai konferenciát a környezeti felelősség kapcsán, ez volt a hivatalos kezdő lépés. A Greenpeace „Mérgezett örökségünk” c. kiadványának új, bővített kiadásához kapcsolódva bemutattuk a felelősségi rendszer fejlesztését célzó javaslatunkat az állami kötelezettségvállalás erőteljesebb érvényesítésével. Ebből – nem titkoltan – egy jogalkotási javaslatcsomag fog születni további alapos előkészületi munka után.

Minden év végén az alapvető jogok biztosa és két helyette is jelentést készít az Országgyűlésnek, amelyben összegezzük az érkezett panaszokat és azokat a kiemelt ügyeket, amelyeket fontosnak tartunk, hiszen az Országgyűlés intézményeként annak tartozunk beszámolósi kötelezettséggel.

Végül, de nem utolsósorban az ombudsman fordulhat az Alkotmánybírósághoz.

Összegezve tehát hatáskörünk tulajdonképpen nincs, az egyes ügyekben felvilágosítást kérhetünk, javasolhatunk, felhívhatjuk a figyelmet a problémákra. Nemrégiben például Szombathelyre mentünk a Falco évek óta húzódo légszennyezési ügye miatt, mert úgy tapasztaltuk, hogy elakadt, és kíváncsiak voltunk, történt-e előrelépés. Mivel több olyan határozat is született, amelyet a Falco bíróság előtt megtámadott, ezért mi most nem léphetünk, de tájékozódhatunk az ügy állásáról, hiszen arra van lehetőségünk, hogy önállóan vizsgálatot indítsunk.

Mennyire erős a jövő nemzedékek szószólójának érdekérvényesítő képessége?

Az AJBH olyan semleges hely, amelynek javaslataira, állásfoglalásaira többnyire odafigyelnek a hatóságok és a minisztériumok is.

Az esetek több mint 90%-ában van megnyugtató visszajelzés, de arra már nincs kapacitásunk, hogy minden ügyet utánkövessünk. Az éves jelentésben tudjuk részletesen leírni, hogy melyik hatósággal, minisztériummal, társadalmi szervezettel volt jó az együttműködésünk, és melyikkel nem.

A figyelemfelhívás mindenképpen nélkülözhetetlen része a munkánknak. Ha kiadok egy állásfoglalást a kémények ellenőrzésének fontossága vagy a tervezett MOL-székház kapcsán, ahhoz nem kell senkinek sem a hozzájárulása, ami egy nagyon fontos lehetőség. Ráadásul a sajtó és a közvélemény is szívesen foglalkozik ezekkel az ügyekkel.

Van egy olyan lehetőség is, amivel még nem éltünk, de szeretnénk: közigazgatási perben – szélesebb környezetvédelmi kört érintő esetben – beavatkozni. Hivatalosan az országgyűlési biztos lép, de az én kezdeményezésemre. Tárgyaltunk ez ügyben az Országos Bírói Hivatallal, kérve, tájékoztassák a bíróságokat, hogy amennyiben ilyen ügyet látnak, azt jelezzék, hogy legyen módunk beavatkozni. Ez a joggyakorlat fejlesztése szempontjából is fontos lenne.

Az AJBH olyan semleges hely, amelynek javaslataira, állásfoglalásaira többnyire odafigyelnek a hatóságok és a minisztériumok is.

Jogszabályjavaslatok jöhetnek és jönnek is elő az egyedi ügyekből, sőt indult már saját hatáskörű, kezdeményezésű vizsgálat egyedi ügy kapcsán – nem is egyszer.

Néhány éve készült egy felmérés arról, hogy a lakosság mely szervezeteket tekinti a legmegbízhatóbbaknak. Akkor az ombudsman volt az első helyen. Ugyanakkor persze sokan a létezéséről sem tudnak, hiszen az embereknek csak a szűkebb hányada foglalkozik ténylegesen jogai védelmével.

Milyen típusú ügyekből, panaszokból van a legtöbb?

Sok a hulladékkal és a légszennyezéssel kapcsolatos bejelentés, akadnak szép számmal a zajra vonatkozók is, és aztán teljesen vegyes.

Éppen folyamatban van egy együttműködés – amely saját kezdeményezésünk – a lakossági fűtés mint az egyik legnagyobb és legveszélyesebb szennyező kapcsán. Szeretnénk jogszabálytervezetet látni, például a lignit ilyen célra való alkalmazásának betiltásáról szólót, de más módon is támo-

gatnánk a lakosságot. November utolsó hétfőjén szerveztünk erről egy energiatakarékossági kerekasztalt. Egy egészségügyi probléma megoldása egyrészt sokszor szinte lehetetlen, másrészt sokkal költségigényesebb, mint, mondjuk, ingyen tűzifát osztani a rászorulóknak. De erre az a válasz, hogy ez szociális probléma. Az olcsóság azonban mit sem ér, ha megbetegedéseket okoz. Jogszabály helyett Fűts okosan! kampány van, ami nagyon jó dolog, de nem pótolja a szigorúbb intézkedéseket. Ugyanez a probléma vetődik fel a parlagfű elleni fellépés sikertelensége esetén is.

A környezet- és természetvédelmi szempontok sokszor háttérbe szorulnak a törvényalkotás során. Ez miből fakadhat?

A megértés vagy a felismerés hiányából, esetleg félreértésből. Nemrégiben két alkotmánybírói határozat került kihirdetésre a Natura 2000 területekkel és a nemzeti földalap kérdésével kapcsolatban. Szószólóként azért tartom nagyon fontosnak ezeket, mert kitérítik az elővigyázatosság kérdéskörét és a természeti értékek védelmének kötelezettségi oldalát. Végre hozzáadnak valamit az Alaptörvény P cikkének értelmezéséhez – természetes és mesterséges környezet mint a nemzeti vagyon része! A visszalépés tilalmának kérdésében az utóbbi két év szervezetrendszeri változásai ugyanis – finoman szólva – nem tettek jót a környezetvédelem hatékonyságának.

Az AB határozatait követően a Földművelésügyi Minisztérium (FM) közleményt adott ki arról, hogy ők győztek, mert megmentették a nemzeti földalapot az ellenzék támadásaitól, miközben a fenti lényegi kérdéssel nem is foglalkoztak. Nem is értettem igazán, hogy miért kerül ez ide, noha valóban benne volt a földalap elfogadása is, mert itt nem ez a lényeg, hanem a természetvédelmi szempontok és értékek erőteljesebb megjelenése! Mintha más könyvet olvasnánk.

Az eddigi állásfoglalásaiból kitűnik, hogy Ön a városkép megőrzését is értéknek tekinti.

Eltökélt céloom a településkép, a településrendezés kérdését komolyan venni. E téren is értünk, érünk el sikereket. Magyarországon a lakosság 70%-a él városokban. Tulajdonképpen a közvetlen környezetben sokkal meghatározóbb a város, mint a szélesebb természeti környezet.

Nagy örömmre szolgál, hogy a Miniszterelnökség megke-

resett azzal, hogy újra akarják gondolni a területrendezési csomagot, és egy jogszabályba egybeszerkeszteni. Tekintettel a jó együttműködésünkre, ebben számítanak ránk. Ez is eredmény.

Milyen ügyekben kíván még idén fellépni?

Ebben az évben még két nagyobb állásfoglalást tervezünk kiadni. Az egyikben a már említettek szerint a környezeti felelősségi rendszerre vonatkozó javaslataink lesznek, főleg a

Sokkal olcsóbb fellépni egy szennyezés ellen, ami még nem lépte át a terület határát, vagy nem jutott el olyan helyre, ahonnan aztán már nem lehet eltávolítani.

jogalkotásra nézve, a felszámolási eljárástól a biztosításon keresztül az elkülönített kárelhárítási pénzüsszegekig, amelyeket azonnal le kellene hívni, és nem megvárni az eljárás végét, majd utólag érvényesíteni (ha sikerül). Azért kell ezt sürgősen megtenni, mert sokkal olcsóbb fellépni egy szennyezés ellen, amely még nem lépte át a terület határát, vagy nem jutott el olyan helyre, ahonnan aztán már nem lehet eltávolítani. Ha várunk, az óriási költségnövekedéssel jár. Józanul kell gondolkodni!

A másikban a szervezetrendszer átalakításával kapcsolatos aggályainkat fogjuk kifejteni. Nem a visszaalakítását szeretnénk elérni, mert az már nem fog működni, de bizonyos hatásköröket, beavatkozási lehetőségeket, intézkedéseket megerősíteni a környezetvédelem – most éppen járási hivataloknál – meglévő rendszeréhez is lehet.

Folyamatban van egy nagy vizsgálatunk is, szintén önálló

kezdeményezésre. Sorra látogatjuk a járási hivatalokat, valamint a közigazgatási kormányhivatalokat, és megvizsgáljuk az ügyintézés problémáit, amiből azután összeállítunk egy anyagot. Így már adatokkal alátámasztva mondhatjuk azt, hogy itt van min javítani.

Feltűnt, hogy többes számot használ. Mekkora csapat segíti az Ön munkáját?

A titkárság maga 8 főből áll, van egy hatósági főosztály, amely az egyedi ügyeket intézi, és ezen belül egy 7 fős zöld hatósági osztály, amely szervezetenként ugyan nem, de szakmailag hozzám tartozik. Összesen 15-en vagyunk, ebből 13 fő jogász. Az első perctől nagy öröm volt számomra az, hogy olyan csapattal dolgozhatok, ahol a kollégák elhivatottak, maguknak is számos kezdeményezésük van, és magas szakmai színvonalat képviselnek.

HIRDETÉS

Tegyünk együtt a holnapért
www.holofon.hu